

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 11Svp/9/2022
Identifikačné číslo spisu: 9622200252
Dátum vydania rozhodnutia: 18. januára 2023
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Hatalová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2023:9622200252.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. (sudkyňa spravodajkyňa) a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej, JUDr. Pavla Naďa, Mgr. Michala Novotného a JUDr. Zuzany Šabovej, PhD., v právnej veci žalobcu: NÁRODNÁ KOALÍCIA / NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI, so sídlom Račianska 1571/66, 831 02 Bratislava, IČO: 423 597 41 proti žalovaným: 1. Kresťanskodemokratické hnutie, so sídlom Šafárikovo námestie 77/4, 811 02 Bratislava, IČO: 005 868 46, 2. L. A. Z., C. XXXX/XX, XXX XX W. G., o ústavnosti a zákonnosti volieb poslancov Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne vo volebnom obvode č. 3, takto

r o z h o d o l :

Voľby poslancov do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne vo volebnom obvode č. 3 konané dňa 29.10.2022 v y h l a s u j e za neplatné.

Žalobca má proti žalovaným nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

O d ô v o d n e n i e

I. Žaloba

1. Žalobca sa žalobou doručenu tunajšiemu súdu dňa 09. novembra 2022 domáhal vydania rozhodnutia o neústavnosti a nezákonnosti volieb do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne vo volebnom obvode č. 3 konaných dňa 29.10.2022 a to z dôvodu porušenia § 55 ods. 3 druhej vety zákona č. 180/2014 Z. z. o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 180/2014 Z. z.“). Žalobca má za to, že voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne neprebehli v súlade so zákonom.

2. Uviedol, že žalobca je politická strana, ktorá podala platnú kandidátnu listinu podľa osobitného predpisu v súlade s § 312c písm. b) Správneho súdneho poriadku a to kandidátky L.. G. H.. Žalovanými sú v súlade s dikciou § 312d písm. a) Správneho súdneho poriadku „politická strana alebo politické hnutie, ktorá získala v napadnutých voľbách zastúpenie v obecnom zastupiteľstve,, alebo zvolený nezávislý kandidát, ak sa konanie týka volieb domestského zastupiteľstva,....“.

3. Ako ďalej uviedol, L.. G. H. - kandidátka žalobcu, bola zaregistrovaná do zoznamu kandidátov pre volebný obvod č. 3 Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne. Kandidátka bola zaregistrovaná v zozname kandidátov pod poradovým číslom 5. V tejto súvislosti poukázal na znenie ustanovenia § 55 ods. 3 druhej vety zákona č. 180/2014 Z. z., v zmysle ktorého „Poradie kandidátov na hlasovacom lístku musí byť zhodné s poradím na zaregistrovanej kandidátnej listine“.

4. Poukázal na skutočnosť, že na zaregistrovanej kandidátnej listine bola kandidátka zaregistrovaná pod poradovým číslom 5, kým na hlasovacom lístku bola kandidátka označená pod poradovým číslom 6. Kandidátka žalobcu viedla svoju predvolebnú kampaň s číslom 5, teda pod poradovým číslom na zaregistrovanej kandidátnej listine.

5. Navyše kandidát L. Ľ., označený na hlasovacom lístku pod poradovým číslom 5, ktoré poradové číslo má byť priradené kandidátke žalobcu, sa pred voľbami v zákonom stanovenej lehote vzdal svojej kandidatúry do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne.

6. O rozpore poradového čísla na hlasovacom lístku a poradového čísla na zaregistrovanej kandidátnej listine kandidátky žalobcu, informovala o tejto skutočnosti kandidátka žalobcu najskôr volebnú komisiu, ktorá skonštatovala, cit. „že zmena poradia nie je podstatná“, následne osobne prednostku mestského úradu a tiež aj štátnu volebnú komisiu e-mailom v deň konania volieb o 12.20 hod. Štátna volebná komisia odpovedala na podnet kandidátky žalobcu e-mailom v deň konania volieb v čase o 23.12 hod. o prijatí uznesenia č. 30/5/20 zo dňa 29.10.2022, v ktorom okrem iného Štátna volebná komisia informovala kandidátku žalobcu cit. „Štátna komisia pre voľby a kontrolu financovania politických strán prerokovala podnet L.. G. H. a konštatuje, že v čase podania podnetu už nebolo možné zjednať nápravu“.

7. Žalovaný v prvom rade Kresťanskodemokratické hnutie sa vyjadril k žalobe podaním zo dňa 19.12.2022. Uviedol, že neuvádza žiadne nové skutočnosti a nenavrhuje výsluch svedkov. Podľa jeho názoru žalobcom namietané porušenie zákona nedosahuje takú intenzitu odôvodňujúci vyhlásenie volieb za neplatné.

8. Žalovaný v druhom rade L.. A. Z. sa k žalobe nevyjadril.

II.

Posúdenie veci správnym súdom

9. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší správny súd“) podľa čl. 142 ods. 2 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhoduje s účinnosťou od 1. januára 2021 aj o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy. Konanie vo veciach ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy je upravené v § 312a až § 312k Správneho súdneho poriadku. Pokiaľ ide o aplikovateľný právny štandard potrebný pre rozhodovanie vo veci bude celkom pochopiteľne Najvyšší správny súd vychádzať z ustálenej rozhodovacej praxe Ústavného súdu Slovenskej republiky v týchto veciach, ako aj z vlastnej rozhodovacej praxe, keď sa táto sformuluje.

10. Predmetom žaloby v danej veci je namietaná neústavnosť a nezákonnosť volieb do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne vo volebnom obvode č. 3. Námiety žalobcu, ktorými odôvodnil svoj návrh smerujú k vyhláseniu volieb do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne vo volebnom obvode č. 3 konané dňa 29.10.2022 za neplatné. Podstatou žaloby je tvrdenie, že kandidátka žalobcu

bola na zaregistrovanej kandidátnej listine zaregistrovaná pod poradovým číslom 5, kým na hlasovacom lístku bola označená pod poradovým číslom 6. Kandidátka žalobcu viedla svoju celú predvolebnú kampaň s číslom 5, teda pod poradovým číslom na zaregistrovanej kandidátnej listine.

11. Z preskúmania spisového materiálu a priložených písomností vo vzťahu k sťažnosti žalobcu vyplývajú tieto podstatné skutočnosti:

a) žalobca je politická strana zaregistrovaná v Registri politických strán a politických hnutí pod číslom registrácie SVS-OVR-2014/008175

b) žalobca ako politická strana podal platnú kandidátnu listinu a to kandidátky L.. G. H. pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne konaných dňa 29.10.2022 vo volebnom obvode č. 3 (listina zo dňa 25.08.2022)

c) kandidátka žalobcu L.. G.Í. H. vyhlásila, že súhlasí so svojou kandidatúrou pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne (vyhlásenie zo dňa 25.08.2022)

d) na Zozname zaregistrovaných kandidátov pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne kandidátka žalobcu L.. G. H. je uvedená vo volebnom obvode č. 3 pod poradovým číslom 5

e) na hlasovacom lístku pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne zo dňa 29.10.2022 vo volebnom obvode č. 3 sú uvedení kandidáti nasledovne: 1. O. O. W., N., 2. H. B., 3. O. O., 4. A. Z., L., 5. Ľ. Ť., 6. G. H., L.. Vo volebnom obvode sa volia 2 poslanci.

12. Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

13. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m.m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07). Nie je tomu inak ani pri voľbách do orgánov samosprávy obcí.

14. Podľa § 173 ods.1 zákona č. 180/2014 Z. z. v zozname zaregistrovaných kandidátov sa uvádza poradové číslo, meno a priezvisko, titul, vek, zamestnanie kandidáta podľa kandidátnej listiny a názov politickej strany alebo názvy politických strán tvoriacich koalíciu, ktorá kandidáta navrhla, alebo údaj tom, že je nezávislým kandidátom, číslo volebného obvodu a počet poslancov obecného zastupiteľstva, ktorý sa má volebnom obvode voliť. Kandidáti sa v zozname uvádzajú v abecednom poradí podľa priezviska.

15. Podľa § 175 ods. 3 zákona č. 180/2014 Z. z. na hlasovacom lístku sa uvádza deň konania volieb, kandidáti v abecednom poradí s uvedením poradového čísla, mena a priezviska, titulu, veku, zamestnania kandidáta podľa kandidátnej listiny a názvu politickej strany alebo názvov politických strán tvoriacich koalíciu, ktorá kandidáta navrhla, alebo sa uvedie, že je nezávislým kandidátom. Kandidáti musia byť na hlasovacom lístku uvádzaní v abecednom poradí podľa priezviska. Na hlasovacom lístku musí byť uvedené číslo volebného obvodu a počet poslancov obecného zastupiteľstva, ktorý má byť vo volebnom obvode zvolený.

16. Je potrebné na tomto mieste upozorniť, že volebné vady sa v tomto štádiu konania neposudzujú podľa zásad súdnicstva správneho, ale podľa zásad súdnicstva volebného. Volebný výsledok sa zrušuje, alebo voľby sa vyhlasujú za neplatné len vtedy, ak volebná vada mohla mať vplyv na celkové rozhodnutie voličov. Dôležitým komponentom volebného súdnicstva je teda zisťovanie intenzity volebných vád z hľadiska ich vplyvu na výsledok volieb.

17. Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t.j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t.j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov

verejnej moci (čl. 30 ods.1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám do orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods.1 druhá veta), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo do funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (PL. ÚS 20/2011, m.m. PL. ÚS 18/07)].

18. Pod zákonnosťou do volieb územnej samosprávy treba rozumieť - uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m.m. PL. ÚS 34/99, PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (PL. ÚS 22/200, m.m. PL. ÚS 21/94, PL. ÚS 82/09).

19. V rámci ochrany ústavnosti vo volebných veciach môže ísť napr. o takú volebnú vadu, ktorá je spojená so samotnou ústavnosťou volieb, napríklad priama negácia výkonu aktívneho volebného práva (fyzické bránenie v účasti vo voľbách), alebo podstatný zásah do ústavnej koncepcie, podľa ktorej zloženie orgánov samosprávy obce má vyjadrovať vôľu obyvateľov obce majúcich úmysel tvoriť integrálnu súčasť personálneho substrátu územnej samosprávy (m. m. PL. ÚS 68/2014).

20. Právomoc Najvyššieho správneho súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za nesplatné podľa § 312j ods. 2 písm. a) Správneho súdneho poriadku sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia sa však vyžaduje podľa judikatúry ústavného súdu hrubé alebo závažné, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Inými slovami povedané, nie každé porušenie zákona o voľbách vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb, alebo voľby kandidáta. Najvyšší správny súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel zákona o voľbách ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie zákona o voľbách, ktoré už spochybňuje výsledky volieb, a ktoré vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 73/207).

21. Najvyšší správny súd vychádzajúc z predloženého spisového materiálu, dôkazov založených žalobcom, najmä z predloženého hlasovacieho lístka pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne konané dňa 29.10.2022 vo volebnom obvode č. 3 konštatuje, že došlo k porušeniu volebného zákona v intenzite, ktorá spochybňuje dosiahnutý výsledok vo voľbách poslancov do mestského zastupiteľstva, pretože v dôsledku porušenia volebného zákona došlo k narušeniu slobodnej súťaže politických síl. Povaha identifikovaného porušenia volebného zákona priamo zasahuje do podstaty ústavných princípov volebného práva do samosprávnych orgánov obce a zároveň do výsledkov volieb, ktoré musia vyjadrovať výlučne prejavenu vôľu voličov. Narušenie princípu slobodnej súťaže politických síl spočíva v tom, že kandidátka viedla celú svoju politickú kampaň pod poradovým číslom 5 a na hlasovacom lístku mala v rozpore so zákonom uvedené číslo 6, čím došlo k porušeniu zákona č. 180/2004 Z.z. v intenzite, ktorá priamo zasahuje do princípov volebného práva do samosprávnych orgánov obce.

22. V tejto súvislosti Najvyšší správny súd poukazuje na Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky č.k. PL. ÚS 36/2018-30 zo dňa 12.decembra 2018 a odkazuje na jeho právne závery. Ústavný súd Slovenskej republiky sa v uvedenej právnej veci zaoberal obdobnou problematikou a to zmenou hlasovacieho lístka pri voľbách starostu obce.

23. V citovanom náleze Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol,“ústavný súd za hrubé porušenie zákona považuje skutočnosť, že napriek tomu, že miestna volebná komisia riadne zaregistrovala štyroch kandidátov (podľa § 177 ods. 2 volebného zákona) a obec uverejnila zoznam týchto zaregistrovaných kandidátov pre voľby starostu zákonným spôsobom (podľa § 178 ods. 2 volebného

zákona), v rámci korektúry hlasovacích lístkov pre voľby starostu obce pred ich tlačou došlo k zmene v počte kandidátov a k zmene poradia týchto kandidátov v rozpore s volebným zákonom. Konkrétne nebolo rešpektované ustanovenie § 174 ods. 4 volebného zákona v spojení s § 179 volebného zákona, ako aj súvisiace ustanovenie § 180 ods.1 volebného zákona, keďže volebný lístok neobsahoval údaje všetkých zaregistrovaných kandidátov. Dôvodom uvedeného nezákonného postupu bolo vzdanie sa kandidatúry jedného z kandidátov na funkciu starostu obce“

24. Zmenou hlasovacieho lístka boli postihnutí rovnako všetci kandidáti. Avšak samotná skutočnosť, že vo voľbách starostu boli použité hlasovacie lístky, ktoré boli vyhotovené v rozpore so zákonom, a ktoré neobsahovali údaje jedného z riadne zaregistrovaných kandidátov, pričom zároveň došlo k zmene poradových čísiel ostatných kandidátov na hlasovacom lístku, objektívne mohla zmiatať a vyvolať omyl pri rozhodovaní voličov, a tak ovplyvniť samotný výsledok volieb na starostu obce. Uvedené porušenie volebného zákona je podľa názoru ústavného súdu nekvantifikovateľné, t.j. nie je možné určiť, do akej miery skutočne malo vplyv na výsledok volieb, ale z hľadiska jeho závažnosti možno konštatovať, že ide o závažné a hrubé porušenie volebného zákona, ktoré už samo osebe spochybňuje dosiahnutý výsledok vo voľbách na funkciu starostu obce. (PL. ÚS. 36/2018).

25. Vo všeobecnosti platí, že na to, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t.j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m.m. PL. ÚS 118/07). Dôležitým komponentom volebného súdnicstva je teda zisťovanie intenzity nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

26. Najvyšší správny súd po starostlivom zvážení všetkých okolností daného prípadu, hodnotiac vykonané dôkazy jednotlivo, ako aj v súhrne, dospel k záveru, že voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne konané dňa 29.10.2022 prebehli nezákonným a neústavným spôsobom.

III..

Záver

27. Porušením zákona č. 180/2014 Z. z. je skutočnosť, že na hlasovacom lístku pre voľby do Mestského zastupiteľstva v Dolnom Kubíne 29.10.2022 vo volebnom obvode č. 3, kde sa volili 2 poslanci neboli kandidáti uvedení v abecednom poradí podľa priezviska tak, ako to vyžaduje ustanovenie § 175 ods. 3 citovaného zákona.

28. O nároku na náhradu trov konania rozhodol Najvyšší správny súd podľa § 167 ods.1 Správneho súdneho poriadku a vzhľadom na úspech žalobcu v konaní mu priznal úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov v tomto konaní. O výške náhrady trov rozhodne osobitným uznesením asistent Najvyššieho správneho súdu v zmysle § 175 ods. 2 Správneho súdneho poriadku.

29. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 5:0.

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.

